

## 43-боб. Жами даромад

### 297-модда. Умумий қоидалар

Жами даромад юридик шахс томонидан Ўзбекистон Республикасидаги ва унинг ҳудудидан ташқаридаги манбалардан ҳисобот (солиқ) даври мобайнида олинган даромадлардан иборатдир.

Жами даромад, агар ушбу Кодекснинг [299-моддасида](#) бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, қўшилган қиймат солиғини ва акциз солиғини инобатга олмаган ҳолда аниқланади.

Ушбу бўлим мақсадида жами даромадга (бундан буён ушбу бўлимда даромад деб юритилади) ҳар қандай шаклда ва (ёки) ҳар қандай фаолиятдан олиниши лозим бўлган даромадлар (бундан буён матнда олинган даромадлар деб юритилади), хусусан, қуйидаги даромадлар киради:

1) товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олинган даромад;

2) кредит (қарз, микрокредит ва бошқа молиявий операциялар) бўйича мукофот тарзидаги даромад;

3) суғурта, қайта суғурта ташкилотининг суғурта, қайта суғурта қилиш шартномалари бўйича даромади;

4) РЕПО операциялари бўйича даромад;

5) қимматли қоғозлар ва (ёки) муддатли битимларнинг молиявий воситаларига доир

операциялар бўйича ушбу Кодекснинг [327 — 329-моддаларига](#) мувофиқ олинган даромад;

6) асосий воситаларнинг ва бошқа мол-мулкнинг ушбу Кодекснинг [298-моддасига](#) мувофиқ чиқиб кетишидан олинган даромад;

7) молиявий ижара (лизинг) шартномасига биноан мол-мулкни бериш бўйича пул мукофоти тарзидаги даромад;

8) мол-мулкни мулк ижарасига (ижарага) беришдан олинган даромад, бундан молиявий ижара (лизинг) мустасно;

9) роялти;

10) ушбу Кодекснинг [299-моддасига](#) мувофиқ текин олинган мол-мулк (олинган хизматлар);

11) инвентаризация натижасида аниқланган ортиқча товар-моддий захираларнинг ва бошқа мол-мулкнинг қиймати тарзидаги даромад;

12) қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда мажбуриятларни ҳисобдан чиқаришдан олинган даромад, бундан ушбу Кодекснинг [317-моддасига](#) мувофиқ илгари чегириб ташланмаган харажатларни ҳисобдан чиқаришдан олинган даромадлар мустасно;

13) ушбу Кодекснинг [300-моддасига](#) мувофиқ талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномаси бўйича олинган даромад;

14) ушбу Кодекснинг [301-моддасига](#) мувофиқ илгари чегириб ташланган харажатлар ёки зарарларнинг ўрнини қоплаш тарзидаги даромад;

15) ушбу Кодекснинг [302-моддасига](#) мувофиқ хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан олинадиган даромад;

16) ушбу Кодекснинг [319-моддасига](#) мувофиқ биргаликдаги фаолиятда иштирок этишдан олинган даромад;

17) қарздор томонидан эътироф этилган ёхуд қарздор томонидан суднинг қонуний кучга кирган ҳужжати асосида шартнома мажбуриятларини бузганлик учун тўланиши лозим бўлган жарималар, пенялар ва бошқа санкциялар, шунингдек зарарларнинг (зиённинг) ўрнини қоплаш суммалари;

18) ушбу Кодекснинг [320-моддасига](#) мувофиқ курсдаги ижобий фарқ;

19) дивидендлар ва фоизлар;

20) ишончли бошқарув муассиси томонидан мол-мулкни ишончли бошқаришдан олинган даромад;

21) шакллантирилиш харажатлари ушбу Кодекснинг [44](#) ва [45-бобларида](#) белгиланган тартибда ва шартларда харажатлар таркибига қабул қилинган, қайта тикланган захиралар суммалари;

22) акциядор, иштирокчи юридик шахс фойдасига ўз улушининг (улуши бир қисмининг) қийматини олишдан воз кечган тақдирда, мазкур юридик шахснинг

устав фонди (устав капитали) камайиши муносабати билан олган даромад;

23) корхонани мол-мулк мажмуи сифатида сотишдан олинган даромад;

24) ушбу Кодекснинг [VI бўлимида](#) белгиланган ҳолларда ва тартибда нархларга тузатишлар киритиш туфайли олинган даромад;

25) ушбу Кодекснинг [VII бўлимида](#) белгиланган ҳолларда ва тартибда назорат қилинадиган чет эл компаниясининг фойда тарзидаги даромади;

26) алоҳида ҳисоби мавжуд бўлмаган ва (ёки) улардан мақсадли фойдаланилмаган мақсадли маблағлар тарзидаги даромад (бундан бюджет тўғрисидаги қонун ҳужжатлари нормалари қўлланиладиган бюджет маблағлари мустасно);

27) ушбу қисмнинг [1 — 26-бандларида](#) кўрсатилмаган бошқа даромадлар.

Даромадлар солиқ тўловчи томонидан олинган даромадларни тасдиқловчи бирламчи ҳужжатлар ва бошқа ҳужжатлар, шу жумладан электрон ҳужжатлар, шунингдек солиқни ҳисобга олишга доир ҳужжатлар асосида аниқланади.

Жами даромад ушбу бўлим мақсадларида пул, натура шаклида ва (ёки) бошқа шаклларда келиб тушган барча тушумлардан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Солиқ тўловчи томонидан олинган, қиймати чет эл валютасида ифодаланган даромадлар қиймати миллий валютада ифодаланган даромадлар билан биргаликда ҳисобга олинади.

Юридик шахс қайта ташкил этилганда, мол-мулкнинг ва пулда ифодаланадиган баҳога эга бўлган номулкий ҳуқуқларнинг қиймати ва (ёки) юридик шахсларни қайта ташкил этиш чоғида ҳуқуқий ворислик тартибида олинадиган (ўтказиладиган), қайта ташкил этилаётган юридик шахслар ўзининг қайта ташкил этилиш санасига қадар олган мажбуриятларининг қиймати янги ташкил этилган, қайта ташкил этилаётган ва қайта ташкил этилган юридик шахсларнинг даромадлари деб эътироф этилмайди.

Агар даромадни бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ эътироф этиш даромадни ушбу Кодексга мувофиқ аниқлаш ва эътироф этиш тартибидан фарқ қилса, мазкур даромад солиқ солиш мақсадларида ушбу Кодексда белгиланган тартибда ҳисобга олинади.

Агар ушбу бўлимда бошқача қоида белгиланмаган бўлса, бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларини қўллаш чоғида активлар ва (ёки) мажбуриятларнинг қиймати ўзгарганлиги муносабати билан бухгалтерия ҳисобида акс эттирилган даромадларга солиқ солиш мақсадидаги даромадлар

сифатида қаралмайди, бундан ҳақиқатда олинган даромадлар мустасно.

Агар ушбу Кодексида бошқача қоида белгиланмаган бўлса, даромадни эътироф этиш санаси бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ аниқланади.

Солиқ тўловчининг даромадларига тузатиш киритиш ушбу Кодексининг [332-моддасига](#) мувофиқ амалга оширилади.

Агар муайян бир даромад даромадларнинг бир нечта моддасида назарда тутилган бўлса, жами даромадни аниқлашда мазкур даромад фақат бир марта киритилади.

## **298-модда. Асосий воситаларнинг ва бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинадиган даромадлар**

Асосий воситаларнинг ва бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинадиган даромад деб бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланадиган асосий воситаларнинг ва бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинадиган фойда эътироф этилади.

Асосий воситаларнинг ва бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинадиган молиявий натижани (фойдани ёки зарарни) аниқлашда илгари қайта баҳоланган асосий воситаларнинг ҳамда бошқа мол-мулкнинг нархини ошириш суммасининг ушбу асосий

воситаларни ва бошқа мол-мулкни олдинги нархни пасайтириш суммасидан ортиқ суммалари асосий воситалар ҳамда бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинган даромад таркибига киритилади.

## **299-модда. Текин олинган мол-мулк (хизматлар)**

Агар ушбу Кодексда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, солиқ тўловчи томонидан текин олинган мол-мулк ва (ёки) хизматлар солиқ тўловчининг даромади деб эътироф этилади.

Мол-мулкни (хизматларни) текин асосда олиш чоғида олувчи шахснинг даромадлари, агар ушбу модданинг тўртинчи қисмида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, ушбу мол-мулкнинг (хизматларнинг) бозор қийматидан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Текин олинган мол-мулкнинг (хизматларнинг) бозор қиймати ҳужжат билан тасдиқланиши керак. Хусусан, қуйидагилар шундай ҳужжатлар бўлиши мумкин:

1) юклаб жўнатишга, етказиб беришга ёки топширишга доир ҳужжатлар;

2) маҳсулот етказиб берувчиларнинг нархга доир маълумотлари (прайс-варақлар);

3) оммавий ахборот воситаларидан олинган маълумотлар;

4) биржа хабарлари;

5) давлат статистика органларининг маълумотлари.

Қарз берувчига фоизли даромад тўлаш мажбуриятисиз қарз (қайтариш шарти билан молиявий ёрдам) олиш чоғида қарз олувчининг даромади қарз (қайтариш шарти билан молиявий ёрдам) олиш санасида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган қайта молиялаштириш ставкасидан келиб чиққан ҳолда аниқланади. Қарз берувчининг даромадини аниқлашнинг худди шундай тартиби қарз (қайтариш шарти билан молиявий ёрдам) олиш санасида ставкаси Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган қайта молиялаштириш ставкасидан кам бўлган фоизлар тўлаш шарти билан берилган қарзларга (қайтариш шарти билан молиявий ёрдамга) нисбатан қўлланилади.

Ушбу модда тўртинчи қисмининг қоидалари:

1) банклараро операцияларга ва кредит ташкилотлари томонидан берилган кредитларга;

2) Ўзбекистон Республикаси Президентининг, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорларига кўра, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари томонидан бериладиган қарзларга (ссудаларга);

3) солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳининг бир иштирокчиси томонидан айти шу консолидациялашган гуруҳнинг бошқа иштирокчисига



бериладиган қарзларга (қайтариб бериш шарти билан молиявий ёрдамга) нисбатан татбиқ этилмайди.

Ушбу модданинг биринчи қисми қоидалари ушбу Кодекснинг 322-моддасида назарда тутилган солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда мол-мулкни ишончли бошқарувга беришдан наф олувчи оладиган даромадларга нисбатан ҳам татбиқ этилади.

### **300-модда. Талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномаси бўйича олинган даромадлар**

Талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномаси бўйича олинган даромадлар қуйидагиларнинг ўртасидаги ижобий фарқ сифатида аниқланади:

1) талаб қилиш ҳуқуқини олувчи солиқ тўловчи учун — қарздордан талаб бўйича асосий қарздан олинishi лозим бўлган сумма, шу жумладан талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш санасидаги асосий қарздан ортиқ сумма билан талаб қилиш ҳуқуқини олиш қиймати ўртасидаги ижобий фарқ;

2) талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечган солиқ тўловчи учун — талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш қайси қиймат бўйича амалга оширилган бўлса, ўша қиймат билан солиқ тўловчининг дастлабки ҳисобга олиш ҳужжатларига

биноан талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш санасида қарздордан олинishi лозим бўлган талабнинг қиймати ўртасидаги ижобий фарқ;

3) қарзни талаб қилиш ҳуқуқини бундан буён амалга оширувчи солиқ тўловчи учун — талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш қиймати билан мазкур талабни сотиб олиш харажатларининг суммаси ўртасидаги ижобий фарқ.

Талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечишдан олинган даромад талаб қилиш ҳуқуқидан воз кечиш амалга оширилган ҳисобот (солиқ) даврида эътироф этилади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномасига кўра олинган салбий фарқ солиқ тўловчининг зарари деб эътироф этилади ва солиқ базаси аниқланаётганда чегириб ташланади.

### **301-модда. Илгари чегириб ташланган харажатларнинг ёки зарарларнинг ўрнини қоплаш тарзидаги даромад**

Илгари чегириб ташланган харажатларнинг ёки зарарларнинг ўрнини қоплаш тарзидаги даромадлар жумласига қуйидагилар киради:

1) жорий солиқ даврида ўрни қопланган, шу жумладан бундай талабларга бўлган ҳуқуқлардан ўзганинг фойдасига қайта воз кечиш йўли билан ўрни

қопланган, олдин харажатлар жумласига киритилган, умидсиз (таваккал қилинган) деб эътироф этилган талабларнинг суммалари;

2) чиқимларнинг (харажатларнинг) ўрнини қоплаш учун Ўзбекистон Республикаси давлат бюджетидан олинган маблағларнинг суммалари;

3) суғурта ташкилоти ёки зарар етказган шахс томонидан тўланган зарарни компенсация қилиш суммалари, бундан ушбу Кодекснинг [304-моддасида](#) кўрсатилган суғурта тўловлари мустасно;

4) илгари чегирмалар жумласига киритилган чиқимларнинг ўрнини қоплашдан олинган бошқа компенсациялар.

Олинган компенсация у қайси ҳисобот (солиқ) даврида олинган бўлса, ўша ҳисобот (солиқ) даврининг даромади бўлади.

### **302-модда. Хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан олинган даромадлар**

Хизмат кўрсатувчи хўжаликлар деганда фаолияти солиқ тўловчининг асосий фаолиятига хизмат кўрсатишга қаратилган ва солиқ тўловчининг асосий фаолияти доирасида товарлар ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатиш билан боғлиқ бўлмаган хўжаликлар тушунилади.

Хизмат кўрсатувчи хўжаликлар жумласига қуйидагилар киради:

1) ёрдамчи хўжаликлар;

2) уй-жой-коммунал хўжалиги объектлари: уй-жой фонди, меҳмонхоналар (туристик меҳмонхоналар бундан мустасно), ташриф буюрувчилар учун уйлар ва ётоқхоналар, ташқи ободонлаштириш объектлари, сунъий иншоотлар, чўмилиш ҳавзалари, пляжларнинг иншоотлари ҳамда асбоб-ускуналари, аҳолини газ, иссиқлик ва электр билан таъминлаш объектлари, уй-жой-коммунал хўжалиги объектларига техник хизмат кўрсатиш ҳамда уларни таъмирлаш учун мўлжалланган участкалар, цехлар, базалар, устахоналар, гаражлар, махсус машиналар ва механизмлар, омборхоналар;

3) ижтимоий-маданий соҳа объектлари: соғлиқни сақлаш ва маданият объектлари, болалар мактабгача таълим объектлари, болаларнинг дам олиш оромгоҳлари, санаторийлар (профилакторийлар), дам олиш базалари, пансионатлар, жисмоний тарбия ва спорт объектлари, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасининг ишлаб чиқаришга оид бўлмаган объектлари (ҳаммомлар, сауналар, кирхоналар, тикувчилик устахоналари ҳамда маиший хизматлар кўрсатувчи бошқа устахоналар);

4) ўз ходимларига ёки ўзга шахсларга хизматларни реализация қилишни амалга оширувчи умумий овқатланиш пунктлари, ўқув комбинатлари ва шунга ўхшаш бошқа хўжаликлар, ишлаб чиқаришлар ҳамда хизматлар.

Хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан олинган даромадлар хизмат кўрсатувчи хўжаликлар томонидан товарларни ва хизматларни реализация қилишдан олинган маблағларнинг суммаси билан хизмат кўрсатувчи хўжаликларнинг умумий фаолиятига боғлиқ харажатларнинг суммаси ўртасидаги ижобий фарқ сифатида аниқланади.

Ушбу бўлимга мувофиқ чегириб ташланиши лозим бўлган харажатлар хизмат кўрсатувчи хўжаликларнинг фаолияти билан боғлиқ харажатлар деб эътироф этилади.

Чегириб ташланадиган харажатларнинг даромадлардан ортиб кетиши хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан кўрилган зарар деб эътироф этилади

.

### **303-модда. Узоқ муддатли контрактлар бўйича даромадлар**

Агар тузилган контрактлар шартларида хизматларни босқичма-босқич топшириш назарда тутилмаган бўлса, узоқ технологик циклли ишлаб чиқариш (бир солиқ давридан ортиқ) бўйича мазкур хизматларни реализация қилишдан олинган даромад ҳисобга олиш маълумотлари асосида даромадни бир меъёردа эътироф этиш принципи инобатга олинган ҳолда солиқ тўловчи томонидан тақсимланади.

Узоқ муддатли контрактни ҳисобот даврининг охирига келиб ҳақиқатда ижро этиш контрактни

бажариш бошлангандан эътиборан қилинган харажатларнинг солиштирма миқдорини контрактни бажаришга доир харажатларнинг умумий суммасида ҳисоб-китоб қилиш асосида аниқланади.

Ҳисобот даврининг охиридаги даромад қилинган харажатларнинг ҳисоб-китоб қилинган солиштирма миқдори ва контракт бўйича даромаднинг (контракт нархлари) умумий суммасидан келиб чиқиб аниқланади. Мазкур контракт бўйича илгари ҳисобга олинган даромадлар жорий ҳисобот даврида хизматларни реализация қилишдан олинган даромадни аниқлаш чоғида чегириб ташланади.

### **304-модда. Солиқ солишда ҳисобга олинмайдиган даромадлар**

Қуйидагилар даромад сифатида ҳисобга олинмайди:

1) устав фондига (устав капиталига) қўшилган ҳисса тарзида олинган маблағлар;

2) акцияларни (улушларни) жойлаштириш нархининг уларнинг номинал қийматидан (дастлабки миқдоридан) ортиқча суммаси;

3) иштирокчилар таркибидан чиқиш (чиқиб кетиш) чоғида устав фондига (устав капиталига) қўшилган ҳисса доирасида олинган ёки иштирокчининг улуши миқдорини камайтириш, шунингдек тугатилаётган

юримдик шахсининг мол-мулкини иштирокчилар ўртасида тақсимлаш чоғида олинган маблағлар;

4) оддий ширкат шартномаси бўйича биргаликдаги фаолиятни амалга ошириш учун бирлаштириладиган маблағлар;

5) оддий ширкат шартномаси бўйича шерикнинг (иштирокчининг) шартнома шериклари (иштирокчилари) умумий мулкидаги улуши қайтарилган ёки бундай мол-мулк бўлинган тақдирда, ушбу шерик (иштирокчи томонидан) қўшилган ҳисса миқдорида олинган маблағлар;

6) реализация қилинадиган товарлар (хизматлар) учун олдиндан тўлов (бўнак) тарзида бошқа шахслардан олинган маблағлар;

7) қонун ҳужжатларига мувофиқ ушбу мажбуриятларнинг таъминоти сифатида гаров ёки закат тарзида олинган маблағлар, уларга бўлган мулк ҳуқуқи бошқа шахсга ўтган пайтга қадар;

8) Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари асосида, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ текинга олинган мол-мулк ва хизматлар;

9) ушбу Кодекснинг [48-моддасида](#) назарда тутилган талаблар бажарилиши шarti билан олинган грантлар, инсонпарварлик ёрдами ва мақсадли тушумлар;

10) суғурта шартномалари бўйича суғурта товони (суғурта суммаси) тарзида олинган маблағлар;

11) воситачига ёки бошқа ишончли вакилга воситачилик, топшириқ шартномаси ёки воситачилик хизматлари кўрсатишга доир бошқа шартнома бўйича мажбуриятларни бажариши муносабати билан, шунингдек воситачи ёки бошқа ишончли вакил томонидан комитент ёхуд бошқа ишонч билдирувчи учун амалга оширилган харажатларнинг ўрнини қоплаш ҳисобидан келиб тушган мол-мулк (пул мукофоти бундан мустасно). Бундай харажатлар, агар тузилган шартномалар шартларида бу харажатларнинг ўрнини қоплаш назарда тутилган бўлса, воситачидан ёки ишончли вакилдан чегириб ташланмайди;

12) молиявий ижара (лизинг) объектининг қиймати ўрнини ижарага берувчи (лизинг берувчи) томонидан олинган ижара (лизинг) тўловининг қисми тарзида қоплаш;

13) мол-мулк ижарасига доир шартнома бўйича олинган мол-мулк, бундан молиявий ижара (лизинг) мустасно;

14) телекоммуникация тармоқларидаги тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг текин олинган техник воситалари, шунингдек улардан фойдаланиш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича хизматлар;

15) инвестор ва давлат мулкани бошқариш бўйича ваколатли давлат органи ўртасида тузилган шартномага



биноан инвестиция мажбуриятлари сифатида киритиладиган мол-мулк;

16) кредит ёки қарз шартномалари бўйича маблағлар ёки бошқа мол-мулк (маблағ жалб қилишни расмийлаштириш усулидан қатъи назар, бошқа шундай маблағлар ёки бошқа мол-мулк, шу жумладан қарз қимматли қоғозлар), шунингдек бундай жалб қилинган маблағларни тўлаш ҳисобидан маблағлар ёки бошқа мол-мулк;

17) концессия битими бўйича қонун ҳужжатларига мувофиқ олинган мол-мулк;

18) давлат муассасалари томонидан барча даражалардаги ижро этувчи ҳокимият органларининг қарорига кўра олинган мол-мулк;

19) Ўзбекистон Республикасининг давлат облигациялари ва давлатнинг бошқа қимматли қоғозлари бўйича олинган даромадлар, шунингдек Ўзбекистон Республикаси томонидан ва Ўзбекистон Республикаси юридик шахслари томонидан чиқарилган халқаро облигациялар бўйича даромадлар;

20) солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳисобдан чиқарилган пеняларнинг ва жарималарнинг суммаси.